

YENİ YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE NEW INVESTMENT INCENTIVE SYSTEM

Zehra AKGÜNGÖR*

ÖZ

Yatırım teşvik politikalarıyla ülke ekonomilerinde bazı bölgelerin gelişmişlik düzeylerindeki farklılıkların azaltılması, makroekonomik politika hedeflerine ulaşılması gibi ekonomik ve sosyal sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla yatırım teşvikleri ekonomik ve sosyal alanlardaki sorunların ele alınmasında önemlidir. Bu kapsamda yatırım teşvik politikaları temel ekonomik amaçların gerçekleştirilmesinin yanı sıra, ülkelerin sosyoekonomik durumunu iyileştirmek ve toplumsal refahını artırmak için de bir maliye politikası aracı olarak kullanılmaktadır. 2025/9903 sayılı yeni yatırım teşvik sistemi ise ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda, yüksek katma değer, orta-yüksek teknoloji, dijital-yeşil dönüşüm, karbon ayak izinin azaltılması, böl-

ABSTRACT

Investment incentive policies aim to address economic and social problems, such as reducing disparities in development levels certain regions in national economies, achieving macroeconomic policy objectives. Therefore, investment incentives are important for addressing economic and social problems. In this context, investment incentive policies are used as a fiscal policy tool not only to achieve fundamental economic objectives but also to improve the socio-economic situation of countries and enhance social welfare. The new investment incentive system no. 2025/9903 prioritizes objectives such as high added value, medium-high technology, digital-green transformation, reducing the carbon footprint, regional balance, zero waste, planned

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF, Maliye Bölümü, zakgungor@mehmetakif.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-4434-8896.

Akgüngör, Z. (Nisan 2026). Yeni Yatırım Teşvik Sisteminin Değerlendirilmesi, *Vergi Raporu*, 319, (7-22).

gesel denge, sıfır atık, planlı sanayileşme, dışa bağımlılığı azaltma, ihracata katkı gibi hedeflere önem vermektedir. Yeniliklerin, kısıtlamaların ve yeni kuralların getirilmesiyle önemli ölçüde revize edilmiştir ve değiştirilmiştir. Çalışmada da 2025/9903 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” kapsamında son düzenlemelerle birlikte yeni yatırım teşvik sistemi incelenip değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, yeni yatırım teşvik sistemi seçiciliği, teknolojik yönelimi, performansa dayalı ve sistematik tasarımıyla öne çıkmakta olup, belirli sektörler ve alanlara öncelik vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Teşvik sistemi, maliye politikası, yatırım, devlet yardımları, destekler.

JEL Sınıflandırma Kodları: E62, H30, H81

GİRİŞ

2012/3035 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” 2012-2025 yılları arasında 13 yıl uygulanmış ve 2025 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Ayrıca bu karar ile birlikte 2018/11201 sayılı “Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar» da yürürlükten kaldırılmıştır. 30 Mayıs 2025 tarihli ve 9903 sayılı «Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” ile yeni yatırım teşvik sistemi yürürlüğe girmiştir.

Yeni yatırım teşvik sistemi uygulamalarında Teknoloji Hamlesi programı ile yüksek katma değer yaratan orta-yüksek ve yüksek teknoloji sektörlerdeki ürünler, Yerel Kalkınma Hamlesi programı ile bölgesel dengeyi daha da güçlendirmek amacıyla bölgelerin rekabet güçlerinin artırılmasına katkı sağlayacak yatırımlar, Stratejik Hamle programı ile katma değeri yüksek, dışa bağımlılığını azaltacak yatırımlar, Öncelikli Yatırımlar ile ülkenin ihtiyaçları kapsamında belirtilen alanlardaki yatırımlar, Hedef Yatırımlar ile belirtilen uygun sektörler ve alanlara yapılan yatırımlar desteklenmektedir. Ayrıca diğer uygulama-

industrialization, reducing external dependency, and contributing to exports, in line with the country’s needs. It has been significantly revised and amended with the introduction of innovations, restrictions, and new rules. The study examines and evaluates the new investment incentive system, including the latest regulations, under the “Decision on State Aid for Investments” no. 2025/9903. As a result, the new investment incentive system stands out for its selectivity, technological orientation, performance-based approach and systematic design, prioritizes specific sectors and areas.

Keywords: Incentive system, fiscal policy, investment, government aids, supports.

JEL Classification Codes: E62, H30, H81.

malar çerçevesinde yer alan depremden ciddi şekilde etkilenen ilçelere sağlanan Deprem Bölgesi ve Cazibe Merkezleri Programı (CMP) destekleri, planlı sanayileşmeyi sağlamak amacıyla Organize Sanayi Bölgeleri ve Endüstri Bölgelerine yapılan yatırımların destekleri, endüstriyel üretimde kullanılan teknoloji düzeyi, teknolojinin üretim süreçlerine girmesiyle verimliliğin artırılmasını sağlayacak Dijital Dönüşüm Programı destekleri, iklim ve sürdürülebilirlik hedeflerinin sağlanması, doğal kaynakların korunması gibi çevre dostu amaçların gerçekleştirilmesini sağlayacak Yeşil Dönüşüm Programı destekleri de yeni yatırım teşvik sistemi kapsamında tasarlanmaktadır. Yatırım projeleri de, projelerin planlanması ve uygulanmasına yönelik sistematik bir yöntem olan program tabanlı bir yaklaşıma dayanmaktadır. Ayrıca yeni yatırım teşvik sistemi ile sağlanan destek unsurlarında ve destek limitlerinde de düzenlemelere gidilmiştir.

Bu yeni sistem diğer yatırım teşvik sistemlerine göre yatırımcılara birçok faydalar sağlamaktadır. Nitekim yeni yatırım teşvik sisteminde yatırımcıların üzerindeki mali yükün hafifletilmesi ile

yatırım sayısında artış sağlama ve yatırım süreçlerinin hızlanması da öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı da Türkiye’de geçmişten günümüze uygulanan teşvik politikalarına değinerek, son değişikliklerle 2025 yılında yürürlüğe giren yeni yatırım teşvik sisteminde getirilen düzenlemelerin kapsamı incelenip değerlendirilmektedir.

1- TEŞVİK KAVRAMI VE KAPSAMI

Teşvik kavramı, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “isteklendirme, özendirme”, literatürde sübvansiyon, prim, devlet yardımı, mali yardım, üreticiye yapılan transfer harcamaları, destek gibi kavramlarla benzer anlam taşımaktadır. Ekonomik literatürde, “*belirli ekonomik faaliyetlerin diğerlerine oranla daha fazla ve hızlı gelişmesini sağlamak amacıyla, kamu tarafından çeşitli yöntemlerle verilen maddi veya gayri maddi destek, yardım ve özendirmeler*” olarak tanımlanmaktadır (DPT, 2007: 1). OECD tarafından ise; “*belirli firmaları veya sektörleri destekleyerek bir piyasadaki rekabeti etkileyen ve bu şekilde genel refahı azaltan bir hükümet politikası olmasıdır.*” şeklinde tanımlanmaktadır (OECD, 2001: 18). Diğer yandan teşvikler, “*genel ekonomi politikasının bir alt dalı veya belirli bir kesiti olup ekonomik birimleri belirli davranışlara yönlendirerek arzulan sonuçların gerçekleşmesini sağlamaktadır.*” şeklinde de belirtilmektedir (Eser, 2011: 1).

Bu bağlamda “teşvik” tanımı çok geniş olabilir; bir ülkenin yatırımcılara sunduğu hemen hemen her türlü yardımı kapsayabilir veya daha dar olabilir; yatırımcılara sunulan belirli türdeki yardımları kapsayabilir (UNCTAD, 2004: 11). Dolayısıyla yaygın bir “teşvik” tanımı olmayıp farklılık gösterebilmektedir. Temel olarak, teşvikler yatırım kararlarını etkilemek veya karları artırmak için tasarlanmış hükümet tedbirleridir ve buna, karları doğrudan etkilemeyen, ancak karlar üzerinde olumlu etkisi olan tedbirler de dahildir (Ginevičius ve Šimelytė, 2011: 437).

Hükümetler; (i) doğrudan hibeler ve imtiyazlı oranlarda krediler gibi finansal (nakdi) teşvikler; (ii) vergi muafiyeti ve indirimli vergi oranları gibi mali (vergisel) teşvikler; (iii) sübvansiyonlu altyapı veya hizmetler, piyasa tercihleri, işgücü veya çevre standartlarından muafiyetler de dahil olmak üzere düzenleyici imtiyazlar gibi diğer teşvikler, şeklinde üç ana yatırım teşviki kategorisi kullanmaktadır (UNCTAD, 2004: 5-7).

Yaygın yatırım teşvik araçları arasında nakit hibeler, kurumlar vergisi indirimleri, emlak vergisi indirimleri, satış vergisi muafiyetleri, krediler, kredi garantileri, firmaya özel iş eğitimi fonları ve altyapı sübvansiyonları yer almaktadır (Charlton, 2003: 10). Yatırım tedbirleri, yatırım teşviklerinin yanı sıra caydırıcı tedbirleri de kapsamaktadır ve bu kapsamda caydırıcı unsurlar arasında, caydırıcı etkileri olan ticaretle ilgili yatırım tedbirleri ve teşvik ödülleriyle bağlantılı diğer caydırıcı unsurlar ve koşullar yer almaktadır (Ginevičius ve Šimelytė, 2011: 437).

Yatırım teşviklerinin bir ülkede verilme amaçları ise çeşitlilik göstermektedir. Bunlar; (i) bir bölgedeki ekonomik faaliyeti teşvik etmek veya firmaları belirli bir bölgeye yerleşmeye teşvik etmek; (ii) piyasanın başka türlü sağlamayacağı hizmetleri elde etmek; (iii) bir sektörün gerileme hızını yavaşlatmak; (iv) doğal olaylardan kaynaklanan dalgalanmaları dengelemek; (v) üreticilerin gelirlerini korumak; (vi) diğer piyasa başarısızlıklarını düzeltmek; (vii) istihdamı artırmak; (viii) diğer yetki alanı bölgelerindeki firmaların aleyhine, sübvansiyon alan firmaların pazar payını genişletmek, şeklinde teşvikler sağlanmaktadır (OECD, 2001: 7).

Teşvikler, özellikle dünyada 20. yüzyılda, Türkiye’de ise 1980 sonrasında serbest piyasa ekonomisi fikri, büyüyen dünya ticareti ve küreselleşmenin yayılmasıyla birlikte daha da önemli hale gelmiştir (Eser, 2011: 1). Az gelişmiş bölgelerde yatırımı teşvik etmek için yaygın olarak kullanılmaktadır ve ulusal düzeyde, teşvikler

genellikle yüksek vasıflı istihdam, araştırma kapasitesi ve teknolojiyi yeni coğrafi alanlara getirebilen bir endüstriyel dönüşüm aracı olarak görülmektedir (Charlton, 2003: 10). Dolayısıyla teşviklerin genel amacı, yatırım kararlarını etkileyerek sosyoekonomik yapıyı iyileştirmektir ve bunlar genel ekonomi politikalarının bir parçasıdır (Kaplan, 2021: 21).

Hükümetler ekonomiyi düzenlediğinde, teşvikler önemli bir maliye politikası ve harcama kalemi haline gelmekte ve bu bağlamda devlet teşviklerinin belirli amaçları olsa bile nihai hedefi ülkenin refah düzeyini yükseltmektir (Yavuz, 2010: 86-87). Dolayısıyla hükümetler, ekonomik kalkınmayı sağlamak ve toplumun belirli bir refah düzeyine ulaşmasını mümkün kılmak için genellikle her dönemde teşvik politikalarını maliye politikası aracı olarak kullanmışlardır (Tatar Candan ve Yurdadoğ, 2017: 154). Dolayısıyla teşvikler, ülkelerin kalkınma stratejilerini gerçekleştirmeleri için kullanabilecekleri bir araç olabilir ve etkin bir şekilde kullanıldıklarında iş ortamında kolayca giderilemeyen bazı eksiklikleri telafi edebilirler (UNCTAD, 2004: 2). Bu kapsamda ulusal çapta birçok politikacı ve ekonomist, ekonomik büyümeye olumlu katkı sağlayan önemli bir politika aracı olarak teşvik politikalarının kullanımına ve araştırılmasına büyük ilgi göstermektedir (Gerni vd., 2015: 313).

2- TÜRKİYE'DE YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİNİN GELİŞİMİ

Bazı ülkelerdeki sosyoekonomik dönüşümler, belirli teşvik programlarında değişikliklere veya yeniden yorumlamalara yol açarak, önceden uygulanan indirim ve muafiyetlerin belirli bir süre sonra sona ermesine veya yeni indirim ve muafiyetlerin getirilmesine neden olmaktadır (Sevinç vd., 2016: 528). Türkiye'de de, Osmanlı döneminden günümüze kadar çeşitli yatırım teşvik politikaları uygulanmıştır ve özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının hemen ardından,

dönemin koşulları göz önünde bulundurularak, ülke ekonomisinin güçlendirilmesine yönelik girişimler başlatılarak çok sayıda politika uygulamaya konulmuştur (Yılmaz, 2020: 431). Bu kapsamda Türkiye'de Osmanlı döneminde sanayi yatırımlarını teşvik etmek amacıyla çıkarılan ilk yasal düzenleme 1913 tarihli "Teşvik-i Sanayi Kanunu Muvakkati" olmuştur (Yavan, 2010: 70). Bu yasal düzenleme 1927 yılında "Teşvik-i Sanayi Kanunu" adıyla revize edilerek tekrardan düzenlenmiştir ve Cumhuriyet döneminde yatırımları teşvik etmek amacıyla çıkarılan ilk kanundur. Daha sonra 1942 yılında "Teşvik-i Sanayi Kanunu" yürürlükten kaldırılmıştır.

1942-1963 yılları arasında yatırımları teşvik etmek amacıyla herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Türkiye'de teşvik ve yönlendirme tedbirlerinin gerçek uygulaması ise planlı dönemde gerçekleşmiştir (DPT, 1989: 9). 27 Mayıs 1960 Devrimi, planlı döneme geçişi de mümkün kılmıştır ve hatta Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) 1961 yılında kurulmuş, ilk Yıllık Program da 1962 yılında oluşturulmuştur (DPT, 1989: 10).

DPT, 1960 yılından sonra beş yıllık dönemler halinde kalkınma planları uygulamaya koymuş ve bu kalkınma programlarının temel amaçları, kamu yatırımlarının ülke genelinde dağıtılması ve mevcut kaynakların verimli kullanılması olmuştur (Akdeve ve Karagöl, 2013: 335). Çeşitli teşviklerin sağlanmasına özellikle 1963-1967 yılları arasında I. Kalkınma Planı ile birlikte başlanmış ve benzer teşvikler sonraki kalkınma planlarına da dahil edilmiştir (Artar ve Gezen, 2020: 406).

1960 sonrası planlı dönemde korumacılık ve ithal ikameci bir anlayış benimsenmiş, 1963 yılında yatırım indirimi uygulaması ilk kez gerçekleştirilmiş, 1969 yılında «teşvik belgesi» sistemine geçilmiş, 1978 yılında ilk defa belirli bölgeleri ve sektörleri hedefleyen teşvik tedbirleri yer almış, 24 Ocak 1980 sonrasında ise korumacı ve ithal ikameci anlayıştan yatırımları arttırıcı ve ihracatı teşvik etmeye yönelik ihracat kredileri gibi

destek unsuru teşvik politikalarında önemli bir teşvik aracı olmuştur.

Dolayısıyla Osmanlı'nın son döneminde sanayiye teşvik etmek amacıyla çıkarılan "Teşvik-i Sanayi Kanunu Muvakkati" kanunun yanı sıra, Türkiye'de hem yatırımlara hem de ihracata yönelik devlet desteği DPT'nin kurulmasıyla başlatılmıştır (Yavan, 2010: 74).

2000'li yıllara gelindiğinde kalkınma planlarına hedeflerin dahil edilmesi yasal düzenlemelerle desteklenmiş ve çeşitli teşvik sistemlerinin uygulanmasına olanak sağlamıştır (Artar ve Gezen, 2020: 406). Başlangıçta yatırımı teşvik etmek amacıyla uygulanan ve 1980'lerden sonra ihracata yönelik devlet yardımlarıyla desteklenen teşvik sistemi, 2000'li yıllara gelindiğinde yatırım teşviklerinin ve bu alandaki teşviklerin birbirlerini tamamlamasını sağlamak amacıyla Ar-Ge, KOBİ, istihdam, çevre, bölgesel kalkınma gibi geniş bir yelpazeye yayılmıştır (Kaplan, 2021: 24).

İlk olarak bu kapsamda Türkiye'de 29/1/2004 tarihli ve 5084 sayılı "Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" yürürlüğe girerek birinci maddesinde "Bazı illerde vergi ve sigorta primi teşvikleri uygulamak, enerji desteği sağlamak ve yatırımlara bedelsiz arsa ve arazi temin etmek suretiyle yatırımları ve istihdam imkânlarını artırmaktır." şeklinde hedefler öngörülmüştür. Bu Kanun'un 2009 yılında başvuru süresinin dolması, yatırım teşviklerinin sektör ve bölge ayrımı yapılmaksızın genel bir şekilde gerçekleştirilmesi, ABD'de başlayan ve tüm dünyayı etkileyen küresel finansal krizin yaşanması, 2009 sonrası dönem için bölgesel ve sektörel öncelikleri olan yeni teşvik sistemine duyulan ihtiyaçtan dolayı 2009 yılında 15199 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar" yürürlüğe girerek Türkiye'de yatırım teşviki kapsamında önemli bir gelişme yaşanmıştır (Eser, 2011: 135).

2009/15199 sayılı Karar'ın birinci maddesinde ise "Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda

öngörülen hedefler ile uluslararası anlaşmalara uygun olarak, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, yatırım eğiliminin devamlılığını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, uluslararası rekabet gücünü artıracak teknoloji ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımları özendirmek, doğrudan yabancı yatırımları artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek, çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemektir." şeklinde hedefleri bulunmaktadır. Dolayısıyla bölgesel ve sektörel farklılaşmaya dayalı 2009 yılı teşvik modelinde amaç, yatırımları hızlandırmak, yatırımcıların uluslararası rekabet gücünü artırmak, özellikle Türkiye'deki katma değerli ve yüksek teknoloji yatırımları teşvik etmek ve yatırım, üretim ve istihdamı artırmaktır (Kaplan, 2021: 24).

Bu zamana kadar gerçekleştirilen teşvik politikalarının en kapsayıcısı olan ve 2009 yılından beri uygulanan yatırım teşvik sistemini sona erdirerek 15 Haziran 2012 tarihli 3305 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar" ile yeni yatırım teşvik sistemi yürürlüğe konulmuştur. Karar'ın birinci maddesinde amacı, "kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda tasarrufların katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmesine, üretim ve istihdamın artırılmasına, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma- geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımların özendirilmesine, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir." şeklinde belirtilmiştir.

2012 tarihli yatırım teşvik sistemi; Genel Teşvik Uygulamaları, Bölgesel Teşvik Uygulamaları, Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki ve Stratejik

Yatırımların Teşviki olmak üzere dört 4 ana uygulamadan oluşan bir sistemdir. Bu sistem; “(i) cari açığın azaltılması amacıyla ithalat bağımlılığı yüksek olan ara malı ve ürünlerin üretiminin artırılmasını, (ii) en az gelişmiş bölgelere sağlanan yatırım desteklerinin artırılmasını, (iii) bölgesel gelişmişlik farklılıklarının giderilmesini, (iv) destek unsurlarının etkinliğinin artırılmasını, (v) kümelenme faaliyetlerinin desteklenmesini, (vi) teknolojik dönüşümü sağlayacak yüksek ve orta-yüksek teknoloji içeren yatırımları desteklemeyi” amaç edinmiştir (Vergi Sirküleri No:49). Ayrıca 2012 yılında Türkiye’de bölgesel ve sektörel teşvik sistemi ilk kez getirilerek, bu dönemde sosyoekonomik gelişmişlik endeksine göre altı bölgeye ayrılmıştır ve teşvikler, gelişmiş bölgelerden az gelişmiş bölgelere doğru kademeli olarak artırılarak uygulamaya konulmuştur (ADA-SO, 2024: 5).

2016 yılında 9495 sayılı “Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar» yürürlüğe girmiştir ve Karar’ın amacı yüksek katma değerli, ar-ge yoğunluklu ve inovatif yatırımları teşvik etmektir, yine 2016 yılında 9596 sayılı “Cazibe Merkezleri Programının Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar” ile birlikte cazibe merkezleri programı uygulaması başlatılmış ve bu yatırıma yönelik teşvikler belirlenmiştir, aynı kapsamda 2018 yılında yürürlüğe giren 11201 sayılı “Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar» ile de daha az gelişmiş bölgelerdeki yatırımları artırarak üretim, istihdam, ihracatın artırılması ve bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyi farklılıklarının azaltılması amaçlanmıştır (Artar ve Gezen, 2020: 406).

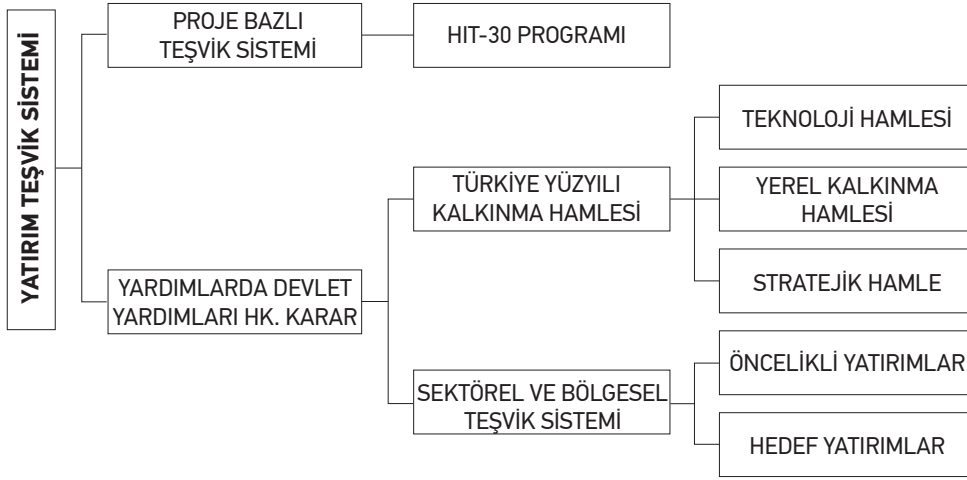
Belirtildiği üzere Türkiye’de ekonomik gelişmelerle bağlantılı olarak zaman içinde birçok

teşvik önlemleri uygulamaya konulmuş ve bunlar farklı yasalarla güncellenmiştir. Osmanlı’nın son dönemlerinden beri yatırımları artırmak, yeni iş imkanları yaratarak istihdam seviyelerini yükseltmek ve bölgesel gelişmişlik farklarını en aza indirmek amacıyla yatırım teşvik politikaları uygulanmıştır (Akdeve ve Karagöl, 2013:336). Bu kapsamda 1913 yılından bu yana ekonominin gelişmesiyle birlikte büyük ölçüde değişen farklı şekillerde yatırım teşvikleri olmuştur ve bununla birlikte genel olarak Türkiye’de uygulanan teşvik politikalarının ülkenin sanayileşme çabalarıyla eş zamanlı olarak geliştiği de gözlemlenmektedir (Yavan, 2010: 70).

3- SON DÜZENLEMELERLE BİRLİKTE TÜRKİYE’DE 2025/9903 SAYILI YENİ YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİ

15 Haziran 2012 tarihli 3305 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” ile 2 Ocak 2018 tarihli 11201 sayılı “Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar” 2025 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. 30 Mayıs 2025 tarihli 9903 sayılı kararla belirlenen yeni yatırım teşvik sistemi yürürlüğe girmiştir. Bu kararın birinci maddesinde amacı; “*kalkınma planlarında öngörülen hedefler doğrultusunda, üretim ve istihdamın artırılmasına, ülkemizin kritik ihtiyaçlarını karşılayacak, arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığını azaltacak ve uluslararası rekabet gücünü artıracak katma değeri yüksek yatırımların özendirilmesine, işletmelerin yeşil ve dijital dönüşümlerinin hızlandırılmasına, uluslararası doğrudan yatırımların artırılmasına ve bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılmasına yönelik yatırımların desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.*” şeklinde belirtilmiştir.

Şekil 1: Yeni Teşvik Sisteminin Kurgusu

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 3.

2025/9903 sayılı Karar'da yeni yatırım teşvik sistemi Türkiye Yüzyıl Kalkınma Hamlesi, Sektörel Teşvik Sistemi ve Bölgesel Teşvikler olmak üzere yatırımlarda daha seçici bir yaklaşım içerecek ve proje odaklı olmak üzere üç ana uygulamadan meydana gelmektedir (İSO, 2025).

3.1- Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi

Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi; Teknoloji Hamlesi, Yerel Kalkınma Hamlesi ve Stratejik Hamle olmak üzere üç programdan meydana gelmektedir. Bu programların kapsamına giren yatırımlar proje bazında değerlendirilmekte ve ilgili Komiteler tarafından destek kararı verilme-

tedir. Teknoloji Hamlesi programında; "çeşitli kriterler dikkate alınarak belirlenecek, orta-yüksek ve yüksek teknoloji sektörlerdeki ürünler desteklenir." Yerel Kalkınma Hamlesi programında; "illerin potansiyellerinin değerlendirilmesi ve rekabet güçlerinin artırılmasına katkı sağlayacak yatırımlar desteklenir." ve Stratejik Hamle programında ise; "katma değeri yüksek, arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığını azaltacak ve Ar-Ge içeriği yüksek yatırımlar desteklenir." şeklinde amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025a: 6).

Şekil 2: Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi Destek Unsurları

Destekler		Teknoloji Hamlesi	Yerel Kalkınma Hamlesi	Stratejik Hamle
KDV İstisnası		√	√	√
Gümrük Vergi Muafiyeti		√	√	√
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	50	50	40
	Vergi İndirim Oranı (%)	60	60	60
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		8 Yıl (6. Bölgede 12 Yıl)		
Sigorta Prim Desteği		Yalnızca 6. Bölgede geçerli 10 yıl		
Faiz veya Kâr Payı Desteği	Destek Oranı**	%40	%40	%40
	Azami Destek Tutarı	240 m TL	240 m TL	180 m TL
	Azami Destek Oranı	Yatırımın %20'si	Yatırımın %20'si	Yatırımın %15'i
Makine Desteği*	Destek Oranı	%25	%25	%25
	Azami Destek Tutarı	240 m TL	240 m TL	180 m TL
	Azami Destek Oranı	Yatırımın %15'i	Yatırımın %15'i	Yatırımın %15'i
Yatırım Yeri Tahsisi		√	√	√

*** Faiz veya kâr payı desteğinden faydalanan yatırımlara makine desteği sağlanmaz. ** Kredi kullanım tarihinde geçerli olan TCMB'nin bir hafta vadeli repo ihale faiz oranına uygulanacak oranı ifade eder.*

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025a: 10.

Destek unsurları bakımından incelendiğinde yatırım kredilerine sağlanan finansman desteğinin üst sınırı artırılmış ve bu sınır artık Teknoloji Hamlesi ve Yerel Kalkınma Hamlesi uygulamalarında Merkez Bankası'nın politika faiz oranının 4/10'u ve 240 milyon TL, Stratejik Hamle uygulamasında 3/10'u ve 180 milyon TL olarak belirlenmiştir, finansman desteği kapsamına özkaynak ile yapılan yatırımlar dahil edilmiştir, teşvik belgesi alan yatırımlar için yatırım tutarlarının yüzde 50'sine kadar, yalnız Stratejik Hamle uygulamasında yüzde 40'a kadar kurumlar vergisi indirimi sağlanmıştır ve üç uygulamada da makine ve ekipman alımlarında gümrük vergisi ve KDV muafiyeti tanınmıştır (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 22). Sigorta primi işveren hissesi

desteği 6.bölgede 12 yıl (%100), diğer bölgelerde 8 yıl (%50), sigorta pimi desteği ise yalnızca 6. Bölgede geçerli 10 yıl (%100) boyunca karşılanacağı belirtilmektedir.

Yatırım yeri tahsisi desteği her üç uygulamada da bulunmaktadır. Bu kapsamda OSB'lerde oluşturulan rezerv alanlarda uygun koşullarda yer tahsisi imkanı tanınmaktadır.

Yeni sistemle birlikte "Makine Desteği" adlı ilk kez uygulanacak olan destek unsuru getirilmektedir. Önceki yatırım teşvik sisteminde yer almayan bir destek unsurudur. Faiz veya Kar Payı Desteğinden faydalananlar Makine Desteğinden faydalanamamaktadırlar. Makine Desteği, Faiz veya Kar Payı Desteğinin bir alternatifi olarak tercih edilebilir. Makine Desteğinde¹ doğrudan

¹ "Talep edilmesi halinde, Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi kapsamında desteklenen yatırımlar için düzenlenen teşvik belgesinin yatırım süresi içinde temin edilen ve diğer masraflar hariç sadece makine ve teçhizatın birim fiyatı 2 milyon Türk Lirası ve üzerinde olan makine ve teçhizat bedelinin %25'inin yatırımcıya bütçe kaynaklarından ödenmesidir." (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 4).

satın 2 milyon TL üzerindeki birim fiyata sahip makinalar için Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi'nde yer alan 3 programda da yüzde 25 oranında geri ödeme imkanı ile nakdi, yatırımın yüzde 15'ine kadar azami destek oranı sağlanmaktadır. Teknoloji Hamlesi ve Yerel Kalkınma Hamlesi uygulamalarında 240 milyon TL'ye kadar, Stratejik Hamle uygulamasında da 180 milyon TL nakdi destek sağlanmaktadır.

3.2- Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi

Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi; Öncelikli Yatırımlar Teşvik Sistemi ve Hedef Yatırımlar Teşvik Sistemi olmak üzere iki programdan meydana gelmektedir.

Öncelikli Yatırımlar Teşvik Sistemi, ülkenin gereksinimleri doğrultusunda, belirtilen alanlardaki yatırımlar öncelikli yatırımlar olarak sınıflandırılmaktadır. Dijital dönüşüm veya yeşil dönüşüm programları, nükleer enerji santrali yatırımları, maden işleme yatırımları, Ar-Ge yatırımları, demiryolu, denizyolu veya havayolu ile taşımacılık yatırımları, yük taşımacılığına yönelik liman yatırımları, lisanslı depoculuk yatırımları, deprem veya yangın riskine karşı yapılan yatırımlar gibi yatırımların desteklenmesine karar verilmiştir. Bu kapsamda yatırım ekosistemini destekleyen ve desteklenen sektörleri yatay olarak kesen yüksek kaliteli yatırımlar teşvik edilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025a: 6). Ayrıca imalat sanayi firmalarının kendi tüketimi için gerçekleştirilecek enerji üretim faaliyetlerinin bir parçası olarak, bağlantı anlaşmasındaki güç ile sınırlı olmak kaydıyla, Güneş ve Rüzgar enerjisine dayalı elektrik üretim tesislerine yapılacak yatırımlar da Öncelikli Yatırımlar arasına dahil edilmektedir (İSO, 2025).

Hedef Yatırımlar Teşvik Sistemi'nde de; Kararda belirtilen uygun sektörler ve koşullar listesinde yer alan sektör ve alanlara yapılan yatırımları, söz konusu yatırım alanının ilgili koşulları karşılaması kaydıyla desteklemektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 4). Katma değer, kapasite kullanım oranları, sektörel nitelikler gibi özellikler kapsamında oluşturulmuş olan yatırım konuları teşvik edilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025a: 6). Hizmet sektörü yatırımları, enerji ve madencilik, seracılık, entegre hayvancılık yatırımları, imalat sanayi yatırım alanlarında oldukça geniş bir yelpazede desteklenmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025a: 6). Ancak Kararda; "*Hedef yatırımlar teşvik sistemi kapsamında; elektrik üretimi yatırımları, elektrik enerjisi dağıtım yatırımları, elektrik enerjisi depolama yatırımları ve ana şebeke üzerinden gaz yakıtların dağıtım konusundaki yatırımlar ile İstanbul ilinde gerçekleştirilecek yatırımlar vergi indirimi desteğinden yararlanamamaktadır.*" şeklinde belirtilerek vergi indirimi desteği kapsamına girmeyen konular da açıklanmaktadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 4).

Yeni yatırım teşvik sistemiyle öncelikli sektörler listesi değiştirilmiştir. Ayrıca bölgesel teşvik haritası yenilenerek bazı illerin teşvik bölgeleri değiştirilerek, yatırım teşvik bölgeleri yeniden düzenlenmiştir (Sistem Global, 2025). Bu sistem kapsamında desteklenen yatırımlar, doğrudan destek unsurlarından faydalanabilir ve proje bazlı değerlendirme başvuru süreci için şart değildir (Vergi Sirküleri No:57). Sektörel ve bölgesel teşvik sistemi kapsamına giren öncelikli yatırımlar ve hedef yatırımlar teşvik sistemi programlarına sağlanan destek unsurları ise şu şekildedir;

Şekil 3: Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi Destek Unsurları

Destekler		Öncelikli Yatırımlar	Hedef Yatırımlar
KDV İstisnası		√	√
Gümrük Vergi Muafiyeti		√	√
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	30	20
	Vergi İndirim Oranı (%)	60	60
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		1.-6. Bölgede Kademeli: 0 - 1 -2 - 4 - 8 - 12 yıl	
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği		Yalnızca 6. Bölgede geçerli 10 yıl	
Faiz veya Kâr Payı Desteği*	Destek Oranı**	%25	%25*
	Azami Destek Tutarı	24 m TL	12 m TL*
	Azami Destek Oranı	Yatırımın 10%'u	Yatırımın 10%'u
Yatırım Yeri Tahsisi		√	√

***Yalnızca 4., 5. ve 6. Bölgelerde uygulanır. ** Kredi kullanım tarihinde geçerli olan TCMB'nin bir hafta vadeli repo ihale faiz oranına uygulanacak oranı ifade eder."*

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 2.

Öncelikli Yatırım konuları kapsamında yatırım gerçekleştirildiğinde vergi indiriminde yatırıma katkı oranı yüzde 30, Hedef Yatırımlar kapsamında yatırım gerçekleştirildiğinde ise vergi indiriminde yatırıma katkı oranı yüzde 20 olarak belirtilmektedir. Yatırım yeri tahsisi, KDV ve gümrük vergisi istisnaları her iki uygulamada da yer verilmektedir. Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesinde verilen Makine Desteği nakdi destek unsuru Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sisteminde bulunmayıp, sadece Faiz veya Kar Payı Desteği sağlanmaktadır. Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği, 1.-6. bölgede kademeli olarak 0-1-2-4-8-12 yıl süreyle (2.-5. arası %50, 6. bölgede %100), Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği, yalnızca 6. bölgede 10 yıl (%100) boyunca karşılanacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla istihdam teşviklerinin kapsamı 1. bölgeden 4., 5. veya 6. bölgelere taşınan yatırımları da içerecek şekilde genişletilmektedir (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 22).

3.3- Diğer Uygulamalar

• Deprem Bölgesi ve Cazibe Merkezleri Programı (CMP) Destekleri

Deprem Bölgesi ve CMP Destekleri ile ilgili

olarak Kararlar; "2018/11201 sayılı Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar (CMP)'ın Ek-2 kısmında belirtilen ilçelerde yapılacak yatırımlar için 31/12/2026 tarihine kadar yapılacak müracaatlara istinaden düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında 6. bölgede uygulanan destekler aynı oran, miktar, süre ve şartlarda sağlanacaktır. CMP'nin Ek-1 kısmında belirtilen illerde yer alan organize sanayi bölgeleri ve endüstri bölgeleri ile Sivas Demirağ Organize Sanayi Bölgesi'nde yapılacak imalat sanayi yatırımları için, 31/12/2026 tarihine kadar yapılacak müracaatlara istinaden düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında 6. bölgede uygulanan destekler aynı oran, miktar, süre ve şartlarda sağlanacaktır." şeklinde belirtilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 8).

Bu kapsamda depremden ciddi şekilde etkilenen 65 ilçede yapılan yatırımlara azami destek ve bu bağlamda toplam değeri 245 milyar Türk Lirası olan 1.584 yatırım için teşvik belgesi düzenlenerek 70.212 kişiye istihdam sağlanmaktadır (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 28).

• Alt Bölge Desteği

Alt Bölge Desteklerinde Yararlanma ile ilgili

olarak Kararda ise; “(i) Organize sanayi bölgesinde veya endüstri bölgesinde yapılan yatırımlar ve (ii) Kararın Ek-5’inde belirtilen ilçelerde gerçekleştirilen yatırımlar, sigorta primi işveren hissesi desteği açısından buldukları bölgenin bir alt bölgesinde sağlanan, her iki durumu da sağlayan yatırımlar ise buldukları bölgenin iki alt bölgesinde sağlanan şart ve sürede bu destekten yararlanabilir. 6. bölgede, Organize Sanayi Bölgelerinde ya da Endüstri Bölgelerinde gerçekleştirilen yatırımlar için sigorta primi işveren hissesi desteği, bölgede geçerli olan süreye iki yıl ilave edilmek suretiyle uygulanmaktadır.” şeklinde ifade edilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 8).

Bu durumda Organize Sanayi Bölgeleri ve Endüstri Bölgelerine yapılan yatırımlar için bir üst bölge illerinde uygulanan teşviklerin aynısı sağlanmakta ve planlı sanayileşme desteklenmektedir (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 22).

• Dijital Dönüşüm Programı

Dijital Dönüşüm Programı çerçevesinde, teknolojik ürün ve çözümlerin iş süreçlerine entegrasyonu yoluyla verimlilik ve kaliteyi artırma, maliyeti düşürme, çalışan ve müşteri memnuniyetini yükseltme gibi hedeflere ulaşmayı amaçlayan yatırımlar değerlendirilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b:7). Dolayısıyla Program, işletmelerin üretimi daha akıllı, sanayinin rekabetçi bir duruma getirilmesi gibi

verimliliği artırıcı dijitalleşme süreçlerini geliştirmeleri için stratejik teşvikler sunmaktadır ve bu kapsamda 12,5 milyar lira yatırım projesi başvurusu yapılmıştır (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 14).

• Yeşil Dönüşüm Programı

Yeşil Dönüşüm Programı çerçevesinde, dögüsel ekonomi yaklaşımıyla uyumlu, iklim ve sürdürülebilirlik amaçlarına katkıda bulunan, kaynak verimli ve düşük karbonlu üretime odaklanan, doğal kaynakları koruyan yatırımlar değerlendirilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025b: 7). Dolayısıyla bu hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Yeşil Dönüşüm Programı aracılığıyla, imalat sanayisindeki firmaların yatırım projelerine 180 milyon liraya kadar nakit destekler ve yüzde 40’a kadar vergi indirimi sağlanmaktadır (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 12).

4- 2025/9903 SAYILI YENİ YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Küreselleşmenin etkisiyle, uluslararası arenada rekabet gücünü artırabilmek için yeni bir teşvik sistemi oluşturulmuştur. Yeni teşvik sistemi, proje bazlı destek mekanizmaları kapsamında yatırımcılara uygun bir program sunarak, her yatırımcının fayda görmesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır (Bee Advise Consultancy Services, 2025).

Şekil 4: Yeni Yatırım Teşvik Sistemi

Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi			Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi	
Teknoloji Hamlesi	Yerel Kalkınma Hamlesi	Stratejik Hamle	Öncelikli Yatırımlar	Hedef Yatırımlar
<p>1050 teknolojik ürüne ve öncelikli teknoloji alanlarına yönelik cari dengeyi destekleyici yatırımlar</p>	<p>İllerin potansiyellerinin değerlendirilmesi ve rekabet güçlerinin artırılmasına katkı sağlayacak yatırımlar</p>	<p>Katma değeri yüksek, arz güvenliğini sağlayacak ve dışa bağımlılığı azaltacak büyük ölçekli yatırımlar</p>	<p>Üretim altyapısını geliştiren, rekabet gücü sağlayan özel nitelikli yatırımlar</p>	<p>Yeterli seviyede katma değer üretme potansiyeli taşıyan, sektöründe kapasite fazlası oluşturmayacak yatırımlar</p>
<p>Öncelikli Ürün Listesinde yer alan orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerine yönelik katma değerli yatırımlar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Entegre hayvancılık, - Entegre gıda işleme yatırımları - Katma değerli imalat yatırımları gibi illerin potansiyellerine göre seçilen yatırım konuları 	<ul style="list-style-type: none"> - Yeni nesil mobilite - Biyoteknolojik ilaç - Yarı iletkenler ve sensörler - Alternatif yeşil enerji teknolojileri yatırımları 	<ul style="list-style-type: none"> - Yeşil ve dijital dönüşüm, - Lojistik yatırımları - Büyük ölçekli veri merkezleri - Öz tüketime yönelik yeşil enerji üretimi - 6. bölgede yapılacak yatırımlar 	<ul style="list-style-type: none"> - İmalat sanayi yatırımları, - Hizmet sektörü yatırımları, - Seracılık, entegre hayvancılık yatırımları - Enerji ve madencilik yatırımları
<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım tutarının %20'si ve 240 milyon TL'ye kadar nakdi destek • Yatırım tutarının %50'si oranında kurumlar vergisi indirimi • 8 yıl boyunca sigorta primi paylarına katkı • OSB'lerde oluşturulan rezerv alanlarda uygun koşullarda yer tahsisi imkânı 	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım tutarının %20'si ve 240 milyon TL'ye kadar nakdi destek • Yatırım tutarının %50'si oranında kurumlar vergisi indirimi • 8 yıl boyunca sigorta primi paylarına katkı • OSB'lerde oluşturulan rezerv alanlarda uygun koşullarda yer tahsisi imkânı 	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım tutarının %15'si ve 180 milyon TL'ye kadar nakdi destek • Yatırım tutarının %40'ı oranında kurumlar vergisi indirimi • 8 yıl boyunca sigorta primi paylarına katkı • OSB'lerde oluşturulan rezerv alanlarda uygun koşullarda yer tahsisi imkânı 	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım tutarının %10'u ve 24 milyon TL'ye kadar nakdi destek • Yatırım tutarının %30'u oranında kurumlar vergisi indirimi • İstihdamın sigorta primi işveren-işçi paylarına bölgelere göre değişen sürelerde, 14 yıla kadar katkı 	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım tutarının %10'u ve 12 milyon TL'ye kadar nakdi destek • Yatırım tutarının %20'si oranında kurumlar vergisi indirimi • Yatırımla sağlanan istihdamın sigorta primi işveren veya işçi paylarına bölgelere göre değişen sürelerde, 14 yıla kadar katkı

Kaynak: TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 21.

Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi Programı'nda, öncelikli ürün listesinde yer alan ürün veya teknolojilere yapılan yatırımlar Teknoloji Hamlesi kapsamında desteklenmektedir (BDO, 2025: 2). Arz güvenliği, dışa bağımlılığı azaltma, yüksek katma değer gibi yatırımlar ile Dijital Dönüşüm Programı ve Yeşil Dönüşüm Programı kapsamındaki yatırımlar Stratejik Hamle hedeflerine uyum çerçevesinde desteklenmektedir (Vergi Sirküleri No:57). Ayrıca Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi Programı'nda, stratejik ve teknolojik yatırımların hızlandırılmasına, kalkınmaya odaklanan ve illerin potansiyelinden en iyi şekilde yararlanmayı amaçlayan yerel projelere de güçlü destek eşlik etmektedir (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 22). Bu kapsamda Yerel Kalkınma Hamlesi programı atıl kaynakları harekete geçirmek, bölgesel ihtiyaçları karşılamak ve bölgelerin tek-

noloji üretim kapasitelerini artırmak amacıyla başlatılmıştır (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 26). T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 2026 Yılı Bütçe Sunumunda Yerel Kalkınma Hamlesi programı ile Rize'de çay atıklarından aktif karbon üretiminin sağlanması, Çankırı'da kaya tuzu rezervleri dönüştürülerek yüksek katma değerli sodyum bileşiklerine çevrilmesi, Van'da 3 milyondan fazla koyundan elde edilen yapağıyı işlenerek, iplik ve keçe gibi ürünlerin üretiminde kullanılması gibi hedeflerle yerel kalkınmanın sağlanması amaçlandığı belirtilmektedir. Belli illerde ve her il için dört farklı yatırım konusunda belli destekler sunulmaktadır. Hatta desteklenen her ildeki dört yatırım konusunda programın ilk çağrısında yatırım tutarı 417 milyar liranın üzerinde olan 696 proje için başvuru alınmıştır (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 26).

Sektörel ve Bölgesel Teşvik Sistemi çerçevesinde de Öncelikli Yatırımlar, üretim altyapısının iyileştirilmesi ve rekabet gücünün sağlanması için Karar'da yer alan öncelikli yatırım konuları kapsamındaki özel nitelikli yatırımları desteklemektedir (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 21). Hedef Yatırımlar ise yeterli katma değer yaratma potansiyeline sahip, sektöründe aşırı kapasiteye yol açmayacak, Karar'da yer alan yatırım konularında gerçekleştirilecek ve o yatırım konusuna ilişkin şartları sağlayacak yatırımlar desteklenmektedir (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 21).

Her yatırım türünün değerlendirilmesi belirli bir programa bağlı olarak yapılmakta ve programlar arasında her programın kendi değerlendirme süreci, destek oranları, uygulama yöntemleri ve başvuru şartları bulunarak farklılıklar içermektedir (Bee Advise Consultancy Services, 2025). Bu bakımdan yatırımların büyüklüğü, bölgesi ve konusuna bağlı olarak yeni teşvik sistemi farklı uygulamalar kapsamında destekte bulunmak üzere düzenlenmektedir. Dolayısıyla yatırımlar konu, bölge ve stratejik önceliklere göre kategorize edilmekte, her program için destek unsurları ayrı ayrı uygulanmaktadır ve sistem, farklı yatırım projeleri türleri için tasarlanmış özel programlar içermektedir (Bee Advise Consultancy Services, 2025). Bu bağlamda sistem yeni asgari tutarlar, desteklenen ve desteklenmeyen sektörler listesi, belge türleri ve destek başlıklarına göre yatırımcılara faydalar sağlamaktadır (RSM, 2025).

2012/3305 sayılı yatırım teşvik sistemindeki düzenleme kapsamında yaygın olarak verilen Genel Teşvik Uygulamaları programında, yatırım teşvik belgelerinde vergi indirimi desteği sağlanmamaktaydı, ancak yeni yatırım teşvik sisteminde vergi indirimi desteği standartlaşarak, tüm destek programları kapsamında sağlanmaktadır (BDO, 2025: 6). Ayrıca şimdiki kadar yatırım teşvik sistemlerinde vergi teşvikleri öne çıkıyordu

ve yeni sistemle, "Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi" kapsamındaki yatırımlar için geçerli olacak "Makine Desteği" adlı bir nakit destek unsuru getirilerek ilk kez uygulanacaktır (ISO, 2025). Bu durum diğer teşvik sistemlerindeki temel farklılıklarından birini oluşturmaktadır.

İstihdam teşvikleri, Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi ile uyumlu bir şekilde 6 bölgede aşamalı olarak uygulanarak, kapsamı genişletilmektedir. Ayrıca Yerel Kalkınma Hamlesi programı ile Rize'de çay atıklarından aktif karbon üretiminin sağlanması, Adana'da turuncuğil atıklarından elde edilen pektin, meyve tozu ve selüloz gibi katma değerli ürünlerin imalatının desteklenmesi gibi hedeflerle yerel kalkınmanın sağlanması amaçlandığı belirtilmektedir. Böylelikle bu yeni yatırım teşvik sistemi ile atık malzemelerin geri dönüştürülmesini sağlanarak çevre dostu bir süreç sağlanmaya çalışılmaktadır.

Diğer sistemlerden farklı olarak Yeni Yatırım Teşvik Sistemi sınırlı bir süre için yayınlanmaktadır ve 31.12.2030 tarihine kadar geçerli olacaktır (ISO, 2025). Dolayısıyla bu karar, 30.12.2030 tarihine kadar yapılan yatırım başvuruları için geçerli olmaktadır (RSM, 2025).

Yeni sistemde temel hedefler kapsamında üretim ve istihdamı artırmanın yanı sıra işletmelerin yeşil ve dijital dönüşüm süreçlerini hızlandırmak ve uluslararası rekabet güçlerini artırmak da bulunmaktadır (Vergi Sirküleri No:57). Sektörel, stratejik, tematik öncelikler, bölgesel kalkınma hedeflerine uygun yatırım projeleri Yeni Yatırım Teşvik Sistemi tarafından desteklenmek üzere yapılandırılmaktadır (Bee Advise Consultancy Services, 2025). Yeni yatırım teşvik sistemi ile hedeflere ulaşılmasına yardımcı olması amacıyla kaynaklar katma değer yaratan alanlara yönlendirilmektedir ve fazla kapasiteye sahip sektörlerde verimli olmayacak yatırımlar teşvik programının dışında tutulmaktadır (TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2025: 21). Dolayısıyla yeni teşvik sisteminin, 2012 yılında yürürlükte olan

yatırım teşvik sisteminden daha stratejik, kalkınma planlarında öngörülen hedeflerle uyumlu, proje tabanlı ve dönüşüm odaklı bir uygulama benimsemeleri sistemin temel değişikliğini göstermektedir (Vergi Sirküleri No:57).

SONUÇ

Maliye politikası aracı olarak teşvik politikalarının uygulanması, ülkelerin gelişmesine yardımcı olmak için kullanılan bir yöntemdir ve bu durum Güney Afrika, Amerika, Polonya, Güney Kore, İrlanda gibi birçok ülke tarafından benimsenmektedir. Türkiye’de de yatırım teşvikleri, yatırımcılara destek sağlayarak ekonominin büyümesine ve kalkınmasına, aynı zamanda sosyoekonomik yönden gelişmenin sağlanmasına ve toplumsal refahın artırılmasına yardımcı olan önemli bir maliye politikası aracıdır. Dolayısıyla Türkiye’de, yatırımcıları ülkeye yatırım yapmaya teşvik etmek amacıyla sağlanan destek unsurları, ekonominin iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda teşvik uygulamaları hem ekonomik hem sosyal hem de siyasal alanda birçok etkiye yol açmaktadır.

Teşvikler, teşvik araçlarının kaynaklarına göre (i) vergi, resim ve harçlarla ilgili teşvik araçları, (ii) finansman kolaylıkları ile ilgili teşvik araçları, (iii) yönetsel ve teknolojik teşvik araçları olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır (DPT, 1989: 3). Bu zamana kadar Türkiye’de uygulanan yatırım teşvik sistemlerinde vergi teşvikleri öne çıkıyordu. Yeni yatırım teşvik sisteminde ise vergi teşviklerinin yanı sıra finansman kolaylıkları ve teknolojik teşvik araçları da getirilen destek unsurları arasında yer almaktadır.

Genel olarak yeni yatırım teşvik sisteminde; asgari sabit yatırım tutarlarının revize edilmesi, destek programlarının değişmesi, yatırım alanlarının belirtilmesi, sigorta primi işveren hissesi desteği uygulama sürelerinin değişmesi, Genel Teşvik Uygulamasının kaldırılması, bölgesel teşvik haritasının ve öncelikli sektörler listesinin yenilenmesi, dijital-yeşil dönüşüm yatırımları, des-

tek unsuru kapsamında ilk kez getirilen makine desteği, sistemin belirli bir süre için yayınlanması gibi değişiklikler öne çıkmaktadır. Ayrıca yeni yatırım teşvik sistemi, projeleri belirli programlara göre düzenleyen bir sistem olan program tabanlı bir temele sahiptir. Bu kapsamda doğru projelerin doğru programlarla eşleştirilmesini sağlamak için projelerin en uygun programla uyumlu hale getirilmesi son derece önem arz etmektedir.

2025/9903 sayılı yeni teşvik sisteminin düzenlenmesi, diğer teşvik sistemlerinden farklı olarak belirlenen öncelikli sektörlerle ve alanlara önem veren, daha seçici, teknoloji odaklı, performans dayalı, yüksek ve doğrudan destekler ile sistematik bir şekilde tasarlanmış olması bakımından diğer sistemlerden farklılık göstermesiyle dikkat çekmektedir.

KAYNAKÇA

- Adana Sanayi Odası (ADASO). (2024). “Yatırım Teşvik Bülteni 2023 Yılı Değerlendirmesi”. (https://adaso.org.tr/Content/Files/raporlarFiles/2024/7/4158f9a7-c649-411f-958f-002ecc15651f_Tesvik_B%C3%BClteni_2023%20Y%C4%B1%C4%B1_Raporu.pdf). Erişim tarihi: 09 Kasım 2025.
- AKDEVE, E. ve KARAGÖL, E.T. (2013). “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Teşvikler ve Ülke Uygulamaları”. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 37.
- ARTAR, Y. ve GEZEN, S. (2020). “Sanayi Politikaları Bağlamında Türkiye’de Yatırım Teşvik Müessesesi”. ss. 404-425. Sanayi Politikaları: Ekonomik ve Sosyal Eğilimler (Ed. TUNA, Y. ve BİÇER, A.A.). Hiper Yayın.
- BDO. (2025). “Yeni Yatırım Teşvik Sistemi”. Denet Teşvik ve Devlet Destekleri Sirküleri. Sayı 2025/008. (<https://www.bdo.com.tr/getattachment/f53e57aa-267c-42f4-a485-2cac07b337ae/TESVIK2025-008.pdf?lang=tr-TR&ext=.pdf>). Erişim tarihi: 12 Kasım 2025.

- Bee Advise Consultancy Services. “2025 Yatırım Teşvik Belgesi'nin Yeni Yapısı”. (<https://www.beeadvise.com/gundem/2025-yatirim-tesvik-belgesinin-yeni-yapisi/>). Erişim tarihi: 5 Aralık 2025.
- CHARLTON, A. (2003). *Incentive Bidding for Mobile Investment: Economic Consequences and Potential Responses*. OECD Development Centre. Working Paper No. 203. January.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (1989). *Yatırımları Teşvik Politikaları*. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Yayın No: DPT:2186 – ÖİK:345. Ekim. Ankara.
- DPT (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*. Devlet Yardımları Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara.
- ESER, E. (2011). *Türkiye’de Uygulanan Yatırım Teşvik Sistemleri ve Mevcut Sistemin Yapısına Yönelik Öneriler*. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. Uzmanlık Tezi. Yayın No:2822. Nisan.
- GERNİ C., SARI, S., SEVİNÇ, H., EMSEN, Ö.S. (2015). *Bölgesel Dengesizliklerin Giderilmesinde Yatırım Teşviklerinin Rolü ve Başarı Kriteri Olarak Yakınsama Analizleri: Türkiye Örneği*. International Conference on Eurasian Economies. SESSION 6B: Bölgesel Ekonomiler II.
- GINEVIČIUS, R. and ŠIMELYTĖ, A. (2011). “Government Incentives Directed towards Foreign Direct Investment: A case of Central and Eastern Europe”. *Journal of Business Economics and Management*. 12(3).
- İstanbul Sanayi Odası (İSO). “Yatırım Teşviklerinde Yeni Dönem”. Teşvik Masası. (<https://www.iso.org.tr/iso-tesvik-masasi/yatirimlarda-devlet-yardimlari-hakkinda-karar.html>), Erişim tarihi: 7 Aralık 2025.
- KAPLAN, H. (2021). “Yatırım Teşviklerinin Türkiye’deki Gelişimi”. Kamuda Teşvik ve Denetim. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü. Anahtar. Yıl 33. Sayı 389. (https://edergi.sanayi.gov.tr/File/Journal/2021/5/5_2021.pdf). Erişim tarihi: 5 Aralık 2025.
- OECD. (2001). *Competition Policy in Subsidies and State Aid*. Competition Committee. Series Roundtables on Competition Policy. No:36.
- RSM. “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”. RSM Turkey Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.. (<https://www.rsm.global/turkey/sites/default/files/media/documents/pdf-files/sirkuler/2025/RSM%20Turkey%20Te%C5%9Fvik%20Sirk%C3%BCler%202025-03.pdf>). Erişim tarihi: 9 Aralık 2025.
- SEVİNÇ, H., EMSEN, Ö.S., BOZKURT, E. (2016). “Yatırım Teşvik Politikalarının Bölgesel Belirleyicilerine Yönelik Bir Analiz: Türkiye Örneği”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1).
- Sistem Global (2025). “Yatırım Teşvik Sistemi Yeni Dönem Başladı!”. (<https://www.sistemglobal.com.tr/bultenler/ar-ge/yatirim-tesvik-sistemi-yeni-donem-basladi/>), Erişim tarihi: 9 Aralık 2025.
- TATAR CANDAN, G. VE YURDADOĞ, V. (2017). “Türkiye’de Maliye Politikası Aracı Olarak Teşvik Politikaları”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 27.
- TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu. (2025). *2026 Yılı Bütçe Sunumu*. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Ankara.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2025a). “Yeni Yatırım Teşvik Sistemi”. Teşvik Tanıtım Sunumu. Mayıs. (<https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri/md0103011615>). Erişim tarihi: 15 Aralık 2025.

- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2025b). “Teşvik Sistemi Bilgi Notu”. (<https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri/md0203011615>), Erişim tarihi: 10 Ekim 2025.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (<https://sozluk.gov.tr/>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2004). *Incentives*. UNCTAD Series on Issues in International Investment Agreements. New York and Geneva: United Nations Publication. (https://unctad.org/system/files/official-document/iteiit20035_en.pdf), Erişim tarihi: 10 Ekim 2025.
- Vergi Sirküleri No:49. “Yeni Teşvik Sistemi “Yatırımlarda Devlet Yardımları””. Verginet, Deloitte. (<https://www.verginet.net/Sirkuler/2012yili49.pdf>). Erişim tarihi: 10 Aralık 2025.
- Vergi Sirküleri No:57. “Yeni Yatırım Teşvik Kararı (2025/9903) Yayımlandı”. Verginet, Deloitte. (<https://www.verginet.net/Sirkuler/2012yili49.pdf>). Erişim tarihi: 10 Aralık 2025.
- YAVAN, N. (2010). *Teşviklerin Sektörel ve Bölgesel Analizi: Türkiye Örneği*. Maliye Hesap Uzmanları Vakfı Yayınları. Yayın No:27. Ekonomik ve Mali Araştırma Yarışması.
- YAVUZ, A. (2010). “Bir Maliye Politikası Aracı Olarak Yatırım Teşviklerinin Rekabet Koşulları Altında Özel Kesim Yatırımları ve İstihdam Üzerine Etkisi: Ekonometrik Bir Analiz”. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 15(1).
- YILMAZ, H. (2020). “Türkiye’de Yatırım Teşvik Sisteminin Tarihçesi. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi”, 12(23).
- 1927 yılı Teşvik-i Sanayi Kanunu. (https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc006/kanuntbmmc006/kanuntbmmc00601319.pdf). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- 2004/5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (<https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/yatirimlarin-ve-istihdamin-tesviki-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasi-hakkinda-kanun-25365>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- 2009/15199 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090716-5.htm>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120619-1.htm>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- 2016/9495 Sayılı Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/11/20161126-1.pdf>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- 2016/9596 Sayılı Cazibe Merkezleri Programının Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar. (<https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/cazibe-merkezleri-programinin-uygulanmasina-iliskin-usul-ve-esaslar-hakkinda-karar-29945-2016-9596>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- 2018/11201 Sayılı Cazibe Merkezleri Programı Kapsamında Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Karar. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/01/20180125-2.pdf>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.
- 2025/9903 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/05/20250530-2.pdf>). Erişim tarihi: 5 Ekim 2025.